

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 17/2013

Klager: [REDACTED]

Klagen gjelder: Forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om
særskilt kompensasjonsordning.

Beslutningsdato: 16. september 2013

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas delvis til følge – skadelidte har rett
på delvis kompensasjon.
Utgifter til juridisk bistand i klageomgangen
dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner.

██████████, født ██████████, heretter kalt skadelidte, deltok i ██████████ i ██████████ fra ██████████ til ██████████. Etter vanlig grunnskoleutdanning, startet han på yrkesskole som tegneassistent i ett år og arbeidet som tegner på mekanisk verksted til han kom inn i Forsvaret i ██████████. Skadelidte gikk rekruttskolen i ██████████, tjenestegjorde på ██████████, hadde så åremålskontrakt der i en tre års tid før han begynte på ██████████ i ██████████. I ██████████ fikk skadelidte permisjon, for å gå på samfunnsfaglig linje ved distrikthøgskolen i ██████████. Han gjorde dette for å få ekstra utdanning i forbindelse at han som velferdsoffiser arbeidet med sosiale saker. Skadelidte har vært ansatt i Forsvaret med beordringssystem, og har således vært stasjonert både ved ██████████ i ██████████, ██████████ i ██████████, ██████████ på ██████████, og i ██████████.

Skadelidte tjenestegjorde i ██████████ i åtte måneder i perioden ██████████ til ██████████. Han var stasjonert i ██████████, hovedområdet for den norske ██████████. Som leder for velferdstjenesten kjørte han i sivil ██████████ med hjelm og vest ut til alle landsbyer der norske soldater var stasjonert. Hans hovedoppgave var å få de andre soldatene til å tenke på andre ting. Han opplevde at han var på vakt 24 timer i døgnet. Han opplevde skuddveksling nesten daglig og flere bombenedslag i området. Soldater ble truffet, blant annet av snikskyttere, og det var hans oppgave å besøke kollegene til dem som ble skadet. Tanken på hvordan han skulle reagere dersom barn rettet våpen mot ham, opplevdes som svært belastende.

Etter tjenesten startet skadelidte opp et trykkeri som selvstendig næringsdrivende. Trykkerifirmaet ble oppkjøpt senere og han ble ansatt i samme firma, men avsluttet yrkeskarrieren i 1990 på grunn av ryggplager, herunder isjas/prolaps. Han kjørte også litt taxi, men måtte avslutte dette fordi han ikke maktet å ha folk bak ryggen på seg. I 1989 søkte skadelidte attføring. Skadelidtes sykepengeperiode opphørte 23. oktober 1992. Den 6. november 1992 ble skadelidte innvilget uførepensjon fra 1. oktober 1989 med en uføregrad på 100 prosent.

Det er innhentet en spesialisterklæring fra psykiater Bjørn Brekke, avgitt 1. juli 2011. Psykiater Brekke konkluderer med at det foreligger total varig medisinsk invaliditet på 35 %, og det konkluderes med mer enn 50 % sannsynlighetsovervekt på at den medisinske invaliditeten er et resultat av de påkjenninger skadelidte var utsatt for under tjenesten i ██████████.

I vedtak av 16. august 2011 avslo SPK skadelidtes krav om kompensasjon tilsvarende 35 G, med den begrunnelse at det ikke foreligger psykisk belastningsskade som har medført varig ervervsmessig uførhet. I klage datert 10. juli 2012 anføres det at klagen kommer for sent blant annet fordi (1) skadelidte på grunn av sin alvorlige psykiske lidelse ikke har forstått betydningen av å påklage avslaget innen seks uker (2) og fordi skadelidte i sin forvirrede situasjon har trodd at dr. Brekke var en av SPKs

medarbeidere og har derfor henvendt seg direkte dit for å påklage avgjørelsen. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og har sendt saken frem for klagebehandling.

2. Nemndas vurdering

Saken reiser spørsmål om klagen skal behandles til tross for at klagefristen er oversittet, jf. forvaltningsloven (fvl.) § 31. Dersom nemnda kommer til at saken kan fremmes, er anført at skadelidte har en varig psykisk belastningsskade som har sin årsak i tjeneste fra internasjonal operasjon. Skadelidte mener å ha krav på full kompensasjon etter 35 G-ordningen.

Nemnda tar først stilling til spørsmålet om fristoversittelse.

Skadelidte krever oppreisning av fristoversittelse etter fvl. § 31. Etter denne bestemmelsen kan klagen tas under behandling selv om skadelidte har oversittet klagefristen, såfremt a) parten eller hans fullmektig ikke kan lastes for å ha oversittet fristen, eller har drøyd med å klage etterpå, eller b) det av særlige grunner er rimelig at klagen blir prøvd. Videre skal det ved vurdering av om klagen bør tas opp til behandling, også legges vekt på om endring av vedtaket kan medføre skade eller ulempe for andre.

Det er truffet vedtak i saken 16. august 2011, og i vedtaket får skadelidte opplyst at han kan klage innen seks uker. Det er uomtvistet at skadelidte oversatt denne fristen. I fvl. § 31 tredje ledd er det videre en absolutt frist som sier at klagen ikke tas under behandling dersom det er gått mer enn et år siden vedtaket ble truffet. Advokat Rivrud sendte på vegne av sin klient et brev datert 10. juli 2012 til SPK. SPK fremholder at de mottok klagen først 7. september 2012 som vedlegg til brev datert 28. august 2012 fra advokat Rivrud.

Det er i saken lagt frem kopi av bekreftelse fra advokat Rivrud til skadelidte som viser at det er sendt e-post med vedlegg til SPK 10. juli 2012. SPK anfører at de ikke har mottatt brevet før som vedlegg til brevet av 7. September 2012, men de har ikke bestridt at advokat Rivrud har sendt brevet slik han selv opplyser og dokumenterer gjennom e-post. Nemnda finner derfor å legge til grunn at advokat Rivrud på vegne av sin klient sendte brevet til SPK 10. juli 2012.

Klagen er derfor fremsatt etter at 6 ukers fristen utløp, men før den absolutte fristen på ett år. I og med at den alminnelige klagefristen er oversittet, må det tas stilling om det foreligger særlige grunner som gjør at saken likevel bør behandles, jf. fvl. § 31 første og annet ledd.

Nemnda viser til at skadelidte ikke var representert ved advokat da vedtaket fra SPK ble truffet sommeren 2011. SPK ga informasjon til skadelidte om klagefrist på seks uker, men ga ingen ytterligere opplysninger eller veiledning om veien videre. Advokat Rivrud har vist til at skadelidte selv henvendte seg til dr. Brekke ut fra den oppfatning at dr. Brekke var en som jobbet hos SPK. Dette skjedde etter at 6 ukers fristen var utløpt.

Nemnda har i tidligere vedtak vist til at SPK har en veiledningsplikt etter forvaltningsloven, som skal sikre at de skadelidte forstår fremgangsmåten for videre behandling i saken. Nettopp det faktum at skadelidte her henvendte seg til dr. Brekke, oppnevnt som sakkyndig i denne konkrete saken, tyder på at skadelidte her ikke forsto hvordan han skulle gå frem videre.

Det vises også til annen nemndspraksis, som uttrykker at det normalt sett er å anse som en særlig grunn, dersom det er sannsynlig at klagers krav vil føre frem. Det kan heller ikke anses til skade eller ulempe for andre at saken behandles.

Nemnda legger til grunn at det foreligger slike særlige grunner at saken bør behandles.

Nemnda går deretter over til å realitetsbehandle klagen.

Nemnda legger til grunn at skadelidte har en varig psykisk belastningsskade som følge av internasjonal tjenestegjøring. Det er videre på rene at skadelidte er 100 % ervervsufør pr i dag. Det sentrale spørsmål er om hele uførheten kan tilbakeføres til [REDACTED] eller om skadelidte ville ha vært hel eller delvis ufør også om tjenesten tenkes borte.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. I den sammenheng presiseres at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for forholdsmessig oppdeling av erstatningsansvaret.

Det er i utgangspunktet skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. SPKs vedtak innebærer en forståelse av at skadelidte som følge av andre årsaker som ikke relaterer seg til tjenesten, ville ha blitt varig ervervmessig ufør med 100 % også om deltagelse i militære operasjoner tenkes bort. Bevisbyrden for at skadelidte uansett ville ha blitt helt eller delvis ervervmessig ufør, påhviler staten. Det vises for så vidt til Rt. 1999 s. 1473, og nemndas vedtak i blant annet sak 4/2011, 6/2011, 9/2011, 15/2011, 19/2011 og 31/2011.

Den sakkyndige dr. Brekke konkluderer i saken med at det er mer enn 50 % sannsynlighet for at de psykiske senfølger skadelidte har fått, kan relateres til [REDACTED] i [REDACTED] i [REDACTED], og at den medisinske invaliditet relatert til denne tjenesten utgjør 30 %, mens den resterende del tilleggs et opphold i [REDACTED]. Dr. Brekke har i sin erklæring lagt til grunn at skadelidte hadde et opphold i [REDACTED], men dette er i ettertid opplyst bygger på uriktige opplysninger. Den foreliggende dokumentasjon, herunder det faktum at skadelidte var ansatt i Forsvaret på tidspunktet for det angivelige oppholdet i [REDACTED], bekrefter at dette ikke kan medføre riktighet. Nemnda legger derfor til grunn at den samlede medisinske invaliditet som følge av psykiske plager, kan henføres til tjenesten alene.

Skadelidtes psykiske plager fremstår som omfattende og massive og med en medisinsk invaliditet som den sakkyndige har lagt til grunn, fremstår det som sannsynlig at

skadelidte er påført en varig psykisk belastningslidelse som medfører 100% ervervsuførhet. Det vises til at skadelidte allerede kort tid etter tjeneste, i [REDACTED], hadde så vidt uttalte symptomer at han oppsøkte hjelp for sine plager. Tatt i betraktning begrenset kunnskap om og forståelse for denne type psykiske belastningslidelser på aktuelle tidspunkt, fremstår skadelidtes situasjon som en tilstand med åpenbart uttalte problemer. Skadelidte ble dog ikke fanget opp av det psykiske helseapparatet, men falt senere ut av yrkeslivet basert på somatisk diagnose. Slik hans psykiske tilstand er beskrevet gjennom den sakkyndige vurdering med uttalte og vedvarende plager, foreligger det en nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske belastningsskade og tjenesten. Nemnda finner det etter dette sannsynliggjort at skadelidte som følge av belastninger under tjenesten i [REDACTED], ble påført en varig psykisk belastningslidelse som i seg selv medfører bortfall av ervervsevnen.

Det fremgår av skadelidtes medisinske journal at han har slitt med flere fysiske plager, i tillegg til de psykiske plagene. Han har en rygglidelse, en lungelidelse og en leverlidelse. For nemnda har skadelidte anført at det er [REDACTED] som i sin helhet er årsak til hans uførhet, og at denne dels har gitt ham psykiske belastningslidelser og dels fysiske skader som følge av de psykiske belastninger.

SPK har på sin side anført at skadelidte ville ha falt ut uansett som følge av de fysiske lidelsene, noe som ikke danner grunnlag for kompensasjon.

For nemndas vurdering må legges til grunn allment akseptert medisinsk viten. Det vises for så vidt til Rt 1998 s 1565 på side 1571, hvor det fremgår at domstolene må vurdere årsaksforhold og skadeomfang ut fra "*allment akseptert medisinsk viten*". Det er ikke påvist eller på annen måte dokumentert at det er medisinsk årsakssammenheng mellom den psykiske belastningslidelsen skadelidte ble påført under [REDACTED] og alle de fysiske plager skadelidte oppbærer. Om det er tjenesten som er årsak til deler av de fysiske skader skadelidte i dag lider under, vil de ikke være erstatningsmessige under kompensasjonsforskriften, dersom de ikke er fysiske utslag av en psykisk lidelse og tilstrekkelig nært knyttet til denne. Det vises for så vidt til forskriften § 3, hvor det fremgår:

"Personer som har pådratt seg varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon og som har medført varig ervervsmessig uførhet"

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningen, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22. november 2010, hvor det heter: «*Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag.*» Nemnda har i tidligere avgjørelser presisert at dette også får konsekvenser for kravene til bevis, for så vidt gjelder spørsmålet om skadelidte ville ha falt ut uansett.

De somatiske lidelsene fremstår etter nemndas syn, i hovedsak som selvstendige fysiske lidelser. Omfanget av og intensiteten i de ulike plagene, kan henge sammen med skadelidtes psykiske tilstand, og det er sannsynlig at skadelidtes leverlidelse, som

i stor grad skyldes omfattende medikamentbruk og alkohol henger sammen med håndtering av skadelidtes psykiske lidelse. Ut fra de foreliggende opplysninger, er det derfor grunnlag for å anta at disse plagene ikke ville vært like omfattende dersom man tenker tjenesten borte. Skadelidtes ryggplager og lungelidelser kan stå i faktisk sammenheng med tjenesten og bidratt til en forverring, men skadefølgen fremstår som for fjern og avledet og så vidt upåregnelig at det ikke er naturlig å knytte ansvar til dem.

Slik plagene er beskrevet i den foreliggende dokumentasjon, taler mye for at skadelidte ville ha falt delvis ut av yrkeslivet uansett pga de uttalte fysiske plager som ville innvirket på ervervsevnen. Hvor stor innvirkning dette ville ha hatt på skadelidtes ervervsevne om den psykiske lidelsen tenkes borte, må baseres på et skjønn. Plagene er så vidt uttalte at de fremstår som begrensende for skadelidtes ervervsevne, men samtidig ville skadelidte med en mer robust psyke i større utstrekning kunne nyttiggjort seg sin ervervsevne i andre mindre fysisk belastende stillinger. Det vises for så vidt til at skadelidte forsøkte seg som drosjesjåfør, men måtte oppgi dette pga utslag av den psykiske lidelsen. Nemnda finner det sannsynliggjort at skadelidte ville ha hatt en redusert ervervsevne også om tjenesten tenkes borte. Denne settes ut fra en skjønnsmessig vurdering til 20%, slik at skadelidte tilkommer en erstatning tilsvarende en ervervsmessig uførhet på 80 % som følge av psykiske belastningslidelser etter [REDACTED].

For klageomgangen har advokat Rivrud fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr. 45 562, 50 inkl.mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 20 timer og 15 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Beløpet dekkes i sin helhet.

For skadelidtes fremmøte er det lagt frem et krav på totalt kr. 2 851. Nemnda legger til grunn at utgiftene ligger innenfor det rimelige og nødvendige og kravet tas i sin helhet til følge.

3. Konklusjon

Klagen tas til følge i det skadelidte har en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten. SPK skal utbetale 80 % av 35G, tilsvarende kr. 2 386 860,- til skadelidte.

Utgifter til juridisk bistand og reiseutgifter i klagebehandlingen dekkes med kr. 48 413,50 inkl.mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 15. oktober 2013

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder